

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПАРЛАМЕНТУ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Визначено поняття «ефективність діяльності парламенту» та створено алгоритм оцінювання ефективності парламенту на практиці. Охарактеризовано наявні у зарубіжній і українській науковій літературі підходи та критерії до визначення ефективності парламенту. Запропоновано розрізняти два типи критеріїв ефективності діяльності парламенту – універсальні й спеціальні. Зроблено акцент на тому, що «продукцією» парламенту є не лише законодавство, а й державна політика, яку також треба брати до уваги при визначенні ефективності діяльності парламенту.

Ключові слова: ефективність, парламент, критерії ефективності, ефективність діяльності парламенту, ефективність норм права, ефективність політики.

Kukuruz Oksana. Effectiveness of the parliament: theoretical and methodological aspects

The article defines the concept of “effectiveness of the parliament’s activity” and created an algorithm for evaluating the efficiency of the parliament in practice. The approaches and criteria for determining the effectiveness of the parliament, available in foreign and Ukrainian scientific literature, are characterized. It is proposed to distinguish between two types of criteria for the efficiency of the parliament – universal and special. Emphasis is placed on the fact that the “product” of the parliament is not only legislation, but also state policy, which must also be taken into account when determining the effectiveness of the parliament’s activity.

Key words: effectiveness, parliament, criteria of effectiveness, effectiveness of parliament’s activity, effectiveness of legal norms, effectiveness of policy.

Парламент та результати його законодавчої діяльності аналізуються українськими науковцями упродовж усього періоду незалежності України. Від початку комплексного реформування, засно-

ваного на Дорожній карті щодо внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України (2016 р.), кількість публікацій, присвячених законодавчому органу, значно зросла. Це, зокрема, відбулося завдяки аналітичним дослідженням неурядових організацій. Одним із критеріїв успішної реформи парламенту аналітики називають підвищення його ефективності. Проте теоретичному і практичному визначенню ефективності діяльності парламенту присвячено небагато наукових досліджень. Завершення парламентської реформи можливе лише за умови чіткого розуміння сутності такого індикатора, як ефективність діяльності парламенту.

Метою статті є визначення поняття «ефективність діяльності парламенту» та створення алгоритму оцінювання ефективності діяльності парламенту на практиці. Завдання полягають: у з'ясуванні значення термінів «ефективність» і «ефективність діяльності»; аналізі понять, що відображають ефективність «продукції» парламенту; вивченні наявних у зарубіжній і українській науковій та аналітичній літературі критеріїв для визначення ефективності парламенту на практиці.

В Україні існує чимало праць, в яких автори згадують та інтерпретують термін «ефективність». Найбільшого поширення і тлумачення він набув у межах економічної теорії і теорії управління. В дослідженнях з інших наук, у тому числі політології і правознавства, також відзначають його важливе значення для аналізу діяльності. Теоретичним аспектам ефективності присвячена публікація А. Пишки «Сутність ефективності. Дефініції та виміри» [1]. Існує низка публікацій, в яких визначається ефективність явищ, що позначають результати діяльності парламенту, важливі для проблематики даного дослідження. В контексті оптимізації законодавчої діяльності Верховної Ради України розглядає ефективність Н. Оніщенко, зокрема у публікаціях: «Підвищення ефективності законодавства як передумова запобігання соціальним конфліктам» [2] і «Ефективність та якість законодавства у фокусі відбудови України» [3]. Важливі акценти щодо ефективності діяльності, як предмета окремої дисципліни, робить В. Гаспарський в інтерв'ю «Праксеологія в політиці. Реальність під макіяжем» [4]. Теоретико-методологічним аспектам визначення ефективності приділяють увагу Т. Кафель і Б. Зембіцький у публікації «Виміри та критерії

оцінки ефективності неурядових організацій» [5]. Група дослідників – А. Матей, К. Чіора, А. Думітру, Р. Чече – у публікації «Ефективність та результативність Європейського парламенту за звичайною законодавчою процедурою» виокремлюють низку кількісних і якісних критеріїв для оцінювання Європейського парламенту [6]. Критерії оцінювання комітетів Верховної Ради України представлені в дослідженні Інституту законодавчих ідей «Чи співвідноситься прозорість діяльності з ефективністю: аналізуємо роботу парламенту» [7]. Деякі теоретичні і прикладні напрацювання щодо ефективності українського парламенту викладені авторкою в розділі наукової записки «Стратегія підвищення ефективності діяльності Верховної Ради України» [8] і публікації «Наукове консультування парламенту: теорія та українська практика» [9]. Проте комплексних досліджень, присвячених теоретичним, практичним і методологічним аспектам ефективності діяльності парламенту, в Україні немає.

Для досягнення мети і завдань цієї статті використаємо системний підхід, методи аналізу, синтезу та аналогії. Формулювання поняття «ефективність діяльності парламенту» здійснимо за допомогою діалектичного методу, який дає змогу визначити загальні, особливі й одиничні властивості досліджуваного явища.

Насамперед з'ясуємо підходи до поняття «ефективність» і «ефективність діяльності», і лише після цього критерії оцінювання діяльності парламенту. Термін ефективність походить від латинських слів: *effectus* (виконання, дія) і *efficio* (дію, виконую). А. Пишка, дослідивши низку дефініцій, дійшов висновку, що ефективність включає ступінь і рівень досягнення раніше окреслених цілей, безпосередньо пов'язана з визначеними цілями й індивідуальним рівнем задоволення від докладених зусиль, показує, чи досягнуті результати відповідні поставленим цілям [1, с. 17]. Дослідник акцентує увагу на різних способах визначення ефективності, які вказують на існування таких її видів, як статична і динамічна. Перша зосереджується на оптимальному розподілі ресурсів та уникненні марнотратства, друга – на перспективі довгострокового розвитку. Статична ефективність орієнтується на продуктивність, базуючись на її результатах у даний момент, натомість динамічна – на відкриття чи створення нових цілей і засобів, тобто відкриття нових можливостей задля майбутньої користі [1, с. 23].

Варто зазначити, що ефективність діяльності є предметом окремої науки – праксеології. Вона дає основу, за допомогою якої можна визначити ефективність будь-якої діяльності. В межах цієї науки ключовими термінами визначено: мета, засіб, виконавець, значення дії. В. Гаспарський підкреслює, що праксеологію цікавить не лише результативність діяльності (ступінь досягнення окресленої мети) й економність (ступінь витрат, пов'язаних з її досягненням), а й вибір засобів досягнення мети. Вчений переконаний, що для суспільства важливо, чи для досягнення мети використовувалися належні способи. Відтак праксеологію, в його розумінні, цікавить потрійне «Е» – ефективність, економія та етика [4].

Для з'ясування ефективності діяльності парламенту варто навести розуміння ефективності деяких видів іншої діяльності, які тісно з нею пов'язані, наприклад, юридичної і управлінської. Грунтовно досліджуючи юридичну діяльність, С. Гусарев дійшов висновку, що всі варіанти тлумачення ефективності здійснюються за допомогою динамічних явищ – дії, роботи, впливу, діяльності тощо. Ефективність юридичної діяльності вчений визначає як «співвідношення її соціальної мети, функціонального призначення або конкретних завдань, що мають бути вирішені в процесі її здійснення, та фактично отриманих правових результатів» [10, с. 134]. Ефективність державного управління В. Цветков, І. Кресіна, А. Коваленко пропонують розуміти як результат досягнення поставленої соціальної мети за максимально можливою економії суспільної праці. Для її визначення вони рекомендують аналізувати мету, засоби, процес і результати діяльності апарату управління [11, с. 478].

Теоретичних напрацювань щодо розуміння ефективності діяльності парламенту в українській науковій літературі вкрай мало, проте існують публікації, присвячені результатам діяльності парламенту – ефективності т.зв. «продукції» парламенту, що в кінцевому результаті сприятиме формулюванню ключового поняття. У більшості з наявних публікацій діяльність парламенту, як правило, асоціюють лише з реалізацією ним законодавчої функції, результатом якої є право.

Ефективність права вчені розуміють як співвідношення фактичних результатів здійснення норми права та декларованої нею мети [12, с. 369]. Вагомий внесок у глибше розуміння ефектив-

ності норми права зробив Є. Годованик. Дослідник обґрунтовано доводить, що ефективність конституційно-правової норми можна визнати лише тоді, коли суб'єкти правових відносин дотримуються їх у своїй діяльності. В його розумінні конституційно-правові норми мають спонукати громадян до правомірної поведінки [13, с. 215]. До речі, таку місію для норм права вбачав і Л. Петражицький у своїй оригінальній концепції «політика права».

Важливим показником дієвості національної правової системи, аналогом коефіцієнта корисної дії у механіці, в енциклопедичній літературі називають ефективність правового регулювання. Її пропонують вираховувати як співвідношення між реальними результатами правового регулювання та його цілями, а також як відношення соціального результату правового регулювання (рівня впорядкованості відповідних суспільних відносин) до витрат і зусиль, спрямованих на його досягнення [14, с. 123–125].

Ефективність законодавства тривалий час досліджує Н. Оніщенко. Особливу увагу вчена приділяє взаємозв'язку між ефективністю законодавства і якістю законодавства. Перший термін вона пропонує розуміти як «оптимальне співвідношення між досягнутим результатом упорядкування правом суспільних відносин і тими цілями, задля яких та чи інша норма приймалася», а другий – як «досягнута *maxima* в конкретних умовах (час, простір) по регулюванню суспільних відносин» [3, с. 23, 24]. Вчена наголошує, що якісне законодавство завжди ефективне, але ефективні на певному етапі розвитку норми не завжди якісні. Вагомими чинниками, які впливають на ефективність законодавства, Н.М. Оніщенко називає: стан економіки, політичний режим, якість законодавства, ефективність роботи юридичних установ, професіоналізм розробників нормативно-правових актів, соціальне призначення держави, відповідальність держави перед особою тощо [2].

Отже, в науковій літературі є деякі розробки, важливі в процесі дослідження ефективності діяльності парламенту. Однак ці напрацювання поглиблюють розуміння лише одного аспекта діяльності парламенту – законодавчого. Водночас парламент, особливо у парламентсько-президентській республіці, має значний вплив на формування і реалізацію державної політики. Головна місія парламенту, як і всіх інших органів державної влади, – забезпечення основних потреб і законних інтересів суспільства.

Вона може бути реалізована завдяки тісній взаємодії державної політики і позитивного права. Політичні рішення не можуть бути реалізовані належним чином, якщо вони не відображені в нормативно-правових актах. Останні аналогічно не будуть результативними, якщо вони не спираються на стандарти і принципи, окреслені державною політикою. Відтак для формулювання поняття «ефективність діяльності парламенту» важливе також розуміння терміна «ефективність політики». Його визначають: як властивість політичних дій, рішень та поведінки, що відображає міру, того, наскільки вони приводять до бажаних наслідків; як результативність здійснення політичної влади, ступінь виконання нею своїх функцій відносно очікувань громадян [15, с. 195]. Ефективність політики дослідники пов'язують з легітимністю влади, які лише в поєднанні можуть виправдати сподівання і забезпечити потреби громадян.

Для практичного оцінювання ефективності дослідники визначають критерії, важливі для аналізу певного процесу. На цьому етапі важливою є методологічна складова дослідження – вибір підходу до визначення критеріїв ефективності. В науковій літературі існують певні підходи, які можна охарактеризувати як економічний, телеологічний, психологічний. Перший, найбільш поширений, розкривається у тісному зв'язку з продуктивністю, корисно, економічною. Другий – з результативністю. Третій – із задоволенням від отриманих результатів. Т. Кафель і Б. Зембіцький визначають 5 вимірів ефективності, які вони пропонують враховувати, зокрема, при оцінюванні неурядових організацій. Оскільки метою діяльності неурядових організацій вважається суспільна користь, то доречними є ці підходи і для виміру ефективності органів публічної влади, в тому числі парламенту. Дослідники описують техніко-економічний, праксеологічний, поведінковий, інституційний та системний підходи. Для цілей даного дослідження найбільш важливим є інституційний підхід. У його межах Т. Кафель і Б. Зембіцький виокремили 10 критеріїв ефективності – 1) довіра до організації; 2) стабільність організації та здатність закріплювати прийняті цінності та норми; 3) безперервність діяльності; 4) залежність від органів влади; 5) сума коштів, отриманих від спонсорів організації та приватних осіб; 6) реагування на звернення та запити організації; 7) розмір субсидії; 8) переговорна позиція організації щодо

оточення; 9) монопольне становище; 10) переговорна позиція у переговорах із членами організації [5, с. 243–244].

Закономірно, що не всі критерії, розроблені для організацій, в тому числі неурядових, можуть бути використані для оцінювання органу публічної влади. Принаймні їх необхідно переосмислити, орієнтуючись на функції, передбачені для законодавчого органу. Зокрема, недоречними в даному випадку будуть п'ятий і сьомий критерії.

У зарубіжній науковій літературі чимало досліджень присвячено ефективності уряду, елементи якої, за аналогією, також можна застосувати для потреб даного дослідження. Ефективність уряду аналізується частіше, зокрема через те, що його результативність і продуктивність легше піддається кількісному вимірюванню, ніж, наприклад, ефективність парламенту. П. Магальяйнс ефективність уряду розуміє як якість державної політики та її реалізації. Дослідник звертає увагу на такі критерії ефективності: якість державних послуг; якість державної служби та ступінь її незалежності від політичного тиску; якість політики; якість бюджетного та фінансового управління; довіра до уряду; забезпечення суспільними благами громадян та ін. Відповідно до його висновків, у демократичних режимах ефективність уряду тісно пов'язана з вищим рівнем підтримки демократії [16, с. 82–83].

У наукових працях описані критерії для визначення ефективності Європейського парламенту. А. Матей, К. Чіора, А. Думітру та Р. Чече ефективність визначають, як співвідношення між результатом та метою, яку необхідно досягти. Ефективність вони вважають принципом належного управління. Дослідники наголошують, що завдання управління знайти правильний баланс між якістю, кількістю та швидкістю. Дослідники виділяють дві складових ефективності, які взаємопов'язані – макроефективність і мікроефективність. Перша означає вплив дій на цілі, які становлять загальний інтерес організації, а друга – вплив локальних дій на стратегію організації. Залежно від актуальних потреб організації керівництво віддає пріоритет одній із складових. Для оцінювання результатів діяльності парламенту дослідники рекомендують використовувати два типи індикаторів – кількісні та якісні [6].

Експерти аналітичного центру «Інститут законодавчих ідей» Т. Хутор і А. Карвацький вивчали ефективність роботи українсько-

го парламенту на прикладі комітетів. Під ефективністю парламенту вони розуміють досконалість та якість управління, його відповідність потребам та інтересам суспільства. Для визначення якісного виміру роботи комітетів аналітики зосередилися на вивченні процесу прийняття законодавчих рішень. Ключовими питаннями були такі: хто? що? як? за яких умов? У дослідженні запропоновано такі критерії ефективності: 1) належне виконання законопроектної та контрольної функцій комітету; 2) співпраця членів комітетів; 3) плюралістичність представництва; 4) регулярність зібрань комітету; 5) дотримання законодавчих процедур прийняття рішень; 6) незалежний професійний апарат комітету; 7) існування належного рівня експертизи законопроектів перед їх розглядом та участь стейкхолдерів і громадськості у законотворчому процесі; 8) обґрунтування рішень. У результаті автори дійшли висновку, що прозорість не впливає на ефективність, натомість ефективність впливає на прозорість [7, с. 9–11, 25].

Таким чином, розглянувши низку понять – ефективність права, ефективність норм права, ефективність правового регулювання, ефективність законодавства, ефективність політики, ефективність юридичної діяльності, ефективність державного управління, ефективність неурядових організацій, ефективність уряду – можна сформулювати наступне поняття. Ефективність діяльності парламенту – це співвідношення між фактичними результатами його діяльності (представницької, законодавчої, установчої, парламентського контролю) та визначеними в конституції та інших нормативно-правових актах цілями його функціонування, з урахуванням оцінки використаних способів та ресурсів (людських, фінансових, матеріальних, технічних тощо) задля їх досягнення.

Проведене дослідження дає змогу описати алгоритм оцінювання ефективності діяльності парламенту.

1. Необхідно окреслити цілі діяльності парламенту. Їх треба вказувати на підставі нормативно-правових актів, які регулюють таку діяльність. Для визначення ефективності діяльності парламенту слід аналізувати діяльність, пов'язану не лише із законодавчою функцією, а й з представницькою, установчою та парламентського контролю.

2. Необхідно встановити результати діяльності парламенту. Його результатами є не лише право (у значенні як цінностей, так і

законодавства), а й державна політика. Крім того, це не лише розроблення й прийняття політичних документів і нормативно-правових актів, а й їх реалізація.

3. Співставити фактичні результати діяльності парламенту з визначеними цілями діяльності. Загальні цілі функціонування парламенту тривалий час, як правило, незмінні. Однак навіть за умови тієї самої конституції і законів, які регулюють діяльність парламенту, у кожній каденції можуть бути певні правомірні пріоритети, на виконання яких орієнтуватиметься парламент. Тож логічно визначати ефективність парламенту спочатку для кожної каденції окремо, а потім робити певні узагальнення.

Аналізуючи індикатори, які пропонують зарубіжні дослідники для визначення ефективності Європейського парламенту, і українські – для національного, можна зробити висновок, що критерії ефективності парламенту мають бути двох видів. Одні – універсальні, які будуть доречними для оцінювання будь-якого парламенту, інші – спеціальні, зумовлені специфікою конкретного парламенту, в конкретних умовах та в конкретний період. Актуальним завданням для подальших досліджень є систематизація існуючих та розробка нових критеріїв для визначення ефективності діяльності українського парламенту.

1. Pyszka A. Istota efektywności. Definicje i wymiary. *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*. 2015. Nr 230. S. 13–25. 2. Оніщенко Н.М. Підвищення ефективності законодавства як передумова запобігання соціальним конфліктам. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2008. Вип. 41. С. 36–44. 3. Оніщенко Н.М. Ефективність та якість законодавства у фокусі відбудови України. *Альманах права*. Актуальні проблеми правового розвитку в умовах війни та післявоєнної розбудови держави. 2022. Вип. 13. С. 23–27. 4. *Prakseologia w polityce. Realia pod makijażem / wywiad z prof. dr. hab. W. Gasparskim; rozmawiała I. Żylińska*. 03.12.2007. *Decydent & Decision Maker*. 2007. Wyd. 73. URL: <http://decydent.pl/prakseologia-w-polityce/> (dostęp: 03.11.2022). 5. Kafel T., Ziębicki B. Wymiary i kryteria oceny efektywności organizacji pozarządowych. *Organizacje komercyjne i niekomercyjne wobec wzmoczonej konkurencji oraz wzrastających wymagań konsumentów*. 2009. Tom 8 / red. A. Nalepka, A. Ujwary-Gil. Nowy Sącz: WSB-NLU. S. 237–245. 6. Matei A., Ciora C., Dumitru A.S., Ceche R. Efficiency and Effectiveness of the European Parliament under the Ordinary Legislative Procedure. *Administrative Sciences*. 2019

September. No 9(3):70. 18 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/335786850_Efficiency_and_Effectiveness_of_the_European_Parliament_under_the_Ordinary_Legislative_Procedure. 7. Хутор Т., Карвацький А. Чи співвідноситься прозорість діяльності з ефективністю: аналізуємо роботу парламенту: аналітичне дослідження / Інститут законодавчих ідей. *ACREC Review*. 2019. № 1. 33 с. URL: <https://acrec.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/AR01-1-2.pdf> 8. Кукуруз О. В. Стратегія підвищення ефективності діяльності Верховної Ради України. *Стратегія політико-правового розвитку України до 2030 року*: науково-аналітична записка / кол. авт.; за ред. І. О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2022. С. 39–54. 9. Кукуруз О. В. Наукове консультування парламенту: теорія та українська практика. *Правова держава*. 2022. Вип. 33. С. 560–567. 10. Гусарев С. Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти. Київ: Знання, 2005. 375 с. 11. Цветков В. В., Кресіна І. О., Коваленко А. А. Суспільна трансформація і державне управління в Україні: політико-правові детермінанти: монографія. Київ: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 496 с. 12. Рабінович П. М. Ефективність права. *Юридична енциклопедія: в 6 т.* / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: Укр. енцикл., 1998–2004. Т. 2: Д–Й. 1999. С. 369–370. 13. Годованик Є. В. Ефективність конституційно-правових норм в умовах сучасного розвитку системи права: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Маріуполь, 2020. 478 с. 14. Смородинський В. С. Ефективність правового регулювання. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О. В. Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2017. С. 123–125. 15. Бургін М. С. Ефективність політики. *Політологічний словник* / упоряд. В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. 2-е вид., доп. і перероб. Київ: Генеза, 2004. С. 195. 16. Magalhães P. Government effectiveness and support for democracy. *European Journal of Political Research*. 2014. Vol. 53. Issue 1. P. 77–97. DOI: 10.1111/1475-6765.12024.

References

1. Pyszka A. Istota efektywności. Definicje i wymiary. *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*. 2015. Nr 230. S. 13–25. 2. Onishchenko N. M. Pidvyshchennia efektyvnosti zakonodavstva yak peredumova zapobihannia sotsialnym konfliktam. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy*. 2008. Vyp. 41. S. 36–44. 3. Onishchenko N. M. Efektyvnist ta yakist zakonodavstva u fokusi vidbudovy Ukrainy. *Almanakh prava*. Aktualni problemy pravovoho rozvytku v umovakh viiny ta pisliavoiennoi rozbudovy derzhavy. 2022. Vyp. 13. S. 23–27. 4. Prakseologia w polityce. *Realia pod makijażem* / wywiad z prof. dr. hab. W. Gasparskim; rozmawiała I. Żylińska.

03.12.2007. *Decydent & Decision Maker*. 2007. Wyd. 73. URL: <http://decydent.pl/prakseologia-w-polityce/> **5**. Kafel T., Ziębicki B. Wymiary i kryteria oceny efektywności organizacji pozarządowych. *Organizacje komercyjne i niekomercyjne wobec wzmożonej konkurencji oraz wzrastających wymagań konsumentów*. 2009. Tom 8 / red. A. Nalepka, A. Ujwary-Gil. Nowy Sącz: WSB-NLU. S. 237–245. **6**. Matei A., Ciora C., Dumitru A.S., Ceche R. Efficiency and Effectiveness of the European Parliament under the Ordinary Legislative Procedure. *Administrative Sciences*. 2019 September. No 9(3):70. 18 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/335786850_Efficiency_and_Effectiveness_of_the_European_Parliament_under_the_Ordinary_Legislative_Procedure. **7**. Khutor T., Karvatskyi A. Chy spivvidnosytsia prozorist diialnosti z efektyvniosti robotu parlamentu: analitychne doslidzhennia / Instytut zakonodavchychk idei. *ACREC Review*. 2019. № 1. 33 c. URL: <https://acrec.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/AR01-1-2.pdf> **8**. Kukuruz O. V. Stratehiia pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. *Stratehiia polityko-pravovoho rozvytku Ukrainy do 2030 roku: naukovo-analitychna zapyska* / kol. avt.; za red. I. O. Kresinoi. Kyiv: Instytut derzhavy i prava imeni V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2022. S. 39–54. **9**. Kukuruz O. V. Naukove konsultuvannia parlamentu: teoriia ta ukraïnska praktyka. *Pravova derzhava*. 2022. Vyp. 33. S. 560–567. **10**. Husariev S.D. Yurydychna diialnist: metodolohichni ta teoretychni aspekty. Kyiv: Znannia, 2005. 375 c. **11**. Tsvietkov V.V., Kresina I.O., Kovalenko A.A. Suspilna transformatsiia i derzhavne upravlinnia v Ukraini: polityko-pravovi determinanty: monohrafiia. Kyiv: Kontsern «Vydavnychi Dim «In Yure», 2003. 496 c. **12**. Rabinovych P.M. Efektyvnist prava. *Yurydychna entsyklopediia: v 6 t.* / redkol.: Yu. S. Shemshuchenko (holova redkol.) ta in. Kyiv: Ukr. entsykl., 1998–2004. T. 2: D–I. 1999. S. 369–370. **13**. Hodovanyk Ye.V. Efektyvnist konstytutsiino-pravovykh norm v umovakh suchasnoho rozvytku systemy prava: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.02. Mariupol, 2020. 478 c. **14**. Smorodynskyi V.S. Efektyvnist pravovoho rehuliuвання. *Velyka ukraïnska yurydychna entsyklopediia: u 20 t.* Kharkiv: Pravo, 2016. T. 3: Zahalna teoriia prava / redkol.: O.V. Petryshyn (holova) ta in.; Nats. akad. prav. nauk Ukrainy; In-t derzhavy i prava imeni V. M. Koretskoho NAN Ukrainy; Nats. yuryd. un-t imeni Yaroslava Mudroho. 2017. S. 123–125. **15**. Burhin M.S. Efektyvnist polityky. *Politolohichniy slovnyk* / uporiad. V.P. Horbatenko; za red. Yu.S. Shemshuchenka, V.D. Babkina, V.P. Horbatenka. 2-e vyd., dop. i pererob. Kyiv: Henezha, 2004. S. 195. **16**. Magalhães P. Government effectiveness and support for democracy. *European Journal of Political Research*. 2014. Vol. 53. Issue 1. P. 77–97.

Kukuruz Oksana. Effectiveness of the parliament: theoretical and methodological aspects

One of the criteria for a successful reform of the parliament, analysts call the improvement of its effectiveness. However, few scientific studies have been

devoted to the theoretical and practical determination of the effectiveness of the parliament. The completion of the parliamentary reform is possible only if there is a clear understanding of the essence of such an indicator as the effectiveness of the parliament.

The purpose of the article is to define the concept of “effectiveness of the parliament’s activity” and create an algorithm for evaluating the effectiveness of the parliament’s activity in practice.

To achieve the goal and objectives of this article, we will use a systematic approach, methods of analysis, synthesis, and analogy. The formulation of the concept of “effectiveness of parliament’s activity” will be carried out with the help of the dialectical method, which makes it possible to determine the general, special and individual properties of the phenomenon under study.

The effectiveness of the parliament’s activity is the ratio between the actual results of its activity (representative, legislative, constitutive, parliamentary control) and the goals of its functioning defined in the constitution and other legal acts, taking into account the assessment of the methods and used resources (human, financial, material, technical etc.) in order to achieve them.

It is proposed to distinguish between two types of criteria for the efficiency of the parliament – universal and special. Emphasis is placed on the fact that the “product” of the parliament is not only legislation, but also state policy, which must also be taken into account when determining the effectiveness of the parliament’s activity.

Key words: effectiveness, parliament, criteria of effectiveness, effectiveness of parliament’s activity, effectiveness of legal norms, effectiveness of policy.